

***Berlini mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata éves szakmai beszámolója
2014/2015***

Magyarország Berlini Nagykövetségén 2012. szeptember 1-je óta dolgozom, mint mezőgazdasági és környezetügyi szakdiplomata.

A 2014/2015 évben a tavalyinál is több parlamenti képviselő, államtitkár, helyettes államtitkár, illetve vezetői szintű beutazás történt Németországba. A politikai és diplomáciai kapcsolatokon túl a szakértői kapcsolatok erősítését, illetve a gazdasági kapcsolatok élénkítését tűztem ki célul.

Fontos siker, hogy a német szövetségi miniszter 2011 után ismét ellátogatott Magyarországra, így ebben az időszakban három bilaterális találkozóra is sor tudott kerülni a legfontosabb gazdasági és politikai partnerünkkel.

A Németországba irányuló kivitelünk mennyiségben tovább nőtt a két ország között. Sajnos az alacsonyabb gabonaárak, olajárak (ethanol, biodízel árak) és az orosz embargó árcsökkentő nyomása miatt értékben némiképp visszaesett a forgalmunk, ugyanakkor a német feldolgozott élelmiszerek, különösen a tejtermékek esetében a behozatalunk tovább nőtt 2014-ben.

Továbbra is hiszem, hogy nagy lehetőség rejlik a magyar bor, a feldolgozott sertéstermékek (kolbász, szalámi) piacfejlesztésében. A legnagyobb élelmiszer-promóciós rendezvényünk a Magyar Szüret, és az ebből fakadó sikerek is ezt erősítik meg bennem.

Az agrárpolitika legfontosabb kérdéseiben Németország és Magyarország véleménye nincs messze egymástól, sőt számos területen tovább közeledtek álláspontjaink. Ilyen a GMO kérdése, ahol a német fél azon dolgozik, hogy országos szinten is be tudja tiltani a GMO-s növények termesztését. A TTIP tárgyalásokban Németország vezető szerepkört kíván felvenni, azonban végleges megállapodásra inkább 1,5 éven túl lehet számítani.

Számokkal nehezebben kifejezhető, de fontos és sikeres érdekérvényesítés az agrárpolitika területén bilaterális és multilaterális szinten egyaránt. Az NGO-kkal való kapcsolattartás, az állatvédelemmel kapcsolatos kérdésekben is siker tapasztalható.

Személyes agrárdiplomácia sikerként könyvelhető el, hogy 2013 májusától a berlini Agrárdiplomata Klub alelnökeként is tevékenykedem.

1. Németország fontosabb jellemzői

A mező- és erdőgazdaság, valamint a halászat stratégiai fontosságú területe a német gazdaságnak. Bár csak a munkavállalók 1,6 %-át foglalkoztatja és a GDP 0,8 %-át jelenti, a gazdasági jelentősége mégis nagy, hiszen az 54,2 Mrd €-t kitevő forgalma nagyobb, mint például a textilipar (22,3 Mrd €), a papíripar (38,1 Mrd €) vagy a gyógyszeripar (42,0 Mrd €) forgalma.

Amennyiben a mezőgazdaságot kibővítve nézzük, akkor megállapítható, hogy az agrobizniszből származik minden 9. munkahely (4,5 millió fő), és a GDP 11 %-át jelenti.

Az élelmiszergazdaság társadalmi elfogadottsága magas. A fogyasztók a foglalkozások közül az orvos és tanár után a „gazdálkodókat” említik mint az egyik leginkább jövő orientált foglalkozást, illetve növekvő érdeklődést lehet tapasztalni a mezőgazdasági témákkal kapcsolatosan is. Ez egyrészt a tudatosabb német fogyasztóknak, másrészt pedig az állatvédelem relatív fontosságának tudható be.

A fogyasztók szerint a gazdálkodók legfontosabb problémái illetve kihívásai a következők rendre: az ágazat öregedése, és a gazdaságok átadásának problematikája; külföldi termelőkkel való verseny; bizonytalan ár és jövedelmi helyzet; az EU jogszabályokból eredő korlátozások; klímaváltozás.

Az állattenyésztésben – hatékonyságban – Németország az EU egyik éllovasa. Az állatállomány alakulása a húsmarha esetében hullámzó, 2013-ban 12,4 millió volt, míg a tejelő szarvasmarha állomány 2008-2013 között gyakorlatilag nem változott, 4,22 milliós állatállomány jellemezte. A sertés esetében Németország az elmúlt 10 évben 25,7 millióról 28,7 millióra duzzasztotta állományát, azonban az állatállomány megtartása az antibiotikumok csökkentése miatt a jövőben kihívást fog jelenteni az ország számára.

Az állattenyésztési ágazat Németországban exportorientált. A szarvasmarha, sertés, baromfi, tejtermékek és sajt önellátási foka 100 % felett van.

Az alábbi mezőgazdasági termékekből tipikusan alacsony az önellátási foka (2013):

tojás – 71 %

zöldségfélék 39 %

gyümölcs 13 %

A német piac olyan szinten koncentrált, hogy a tíz legnagyobb élelmiszer kereskedelmi lánc a piac 86,8 %-át uralja. Legfontosabb élelmiszer kereskedelmi

láncok a következők: Edeka-csoport (50,9 Mrd € bevétel), Rewe-csoport (37,1), Schwarz-csoport (13,4), , Metro-csoport (12,4)Aldi-csoport (11,3).¹

Még megdöbbentőbb a koncentráció foka, ha az 50 legnagyobb kereskedőt vizsgáljuk: ők a teljes Német élelmiszerforgalom 239,6 Mrd EUR összegű értékének 99,2 %-át fedik le. Ezek után nem túlzás azt állítani, hogy 50 menedzser döntésének függvénye a német élelmiszerpiac.

Németország a világ legfontosabb biotermék piaca, és a harmadik legnagyobb biogazdaságok által megművelt földterülettel rendelkezik.

A legnagyobb német biotermékeket kínáló hálózatok:

Denn's (535 millió EUR forgalom, 114 árusító hely 2012-ben), Alnatura (516 millió EUR, 80 üzlet), Basic (111 millió EUR, 25 üzlet), BioCompany (81 millió EUR, 33 üzlet), SuperBioMarkt (36 millió EUR, 18 üzlet).

A német földpiac árainak emelkedése miatt azonban az ökoterdalkodás megtorpanni látszik, így Németország a jövőben még erősebb importra szorul ökotermékekből.

Logisztika:

A két ország közötti logisztikai lehetőségek ideálisak, mind vasúton, mind közúton kiválóan megközelíthető a teljes piac – immáron a kisebb vállalkozóknak is. Öröndetes tény, hogy az elmúlt években több szállítmányozó is elkezdte a gyűjtő-fuvarozást a két ország között, így nem csak kamionnyi mennyiséget, hanem 1-1 palettát is könnyen és olcsón lehet szállítani a német nagyvárosokba (jellemző 2014-es árak: 120-210 EUR / paletta ár – szállítási módtól és a célpont távolságától függően). Természetesen egész kamionra vonatkozó árak ennél jóval alacsonyabbak.

Fogyasztói preferenciák:

A német fogyasztói preferencia teljesen eltér a magyar ízlésvilágtól, így zsákutcát jelenthet, ha hazai fejjel gondolkodunk. Ezen különbségek abban is megnyilvánulnak, hogy nem ugyanaz a bor ízlik az átlag német fogyasztónak, mint a magyar vásárlóknak – vagy például a szalámi féléket a német fogyasztó paprika nélkül preferálja. Alapvető trend, hogy az egészségesebb élelmiszerek felé fordul a fogyasztók többsége. Ebbe a trendbe a magyar GMO-mentes termékeknek jó esélyük van.

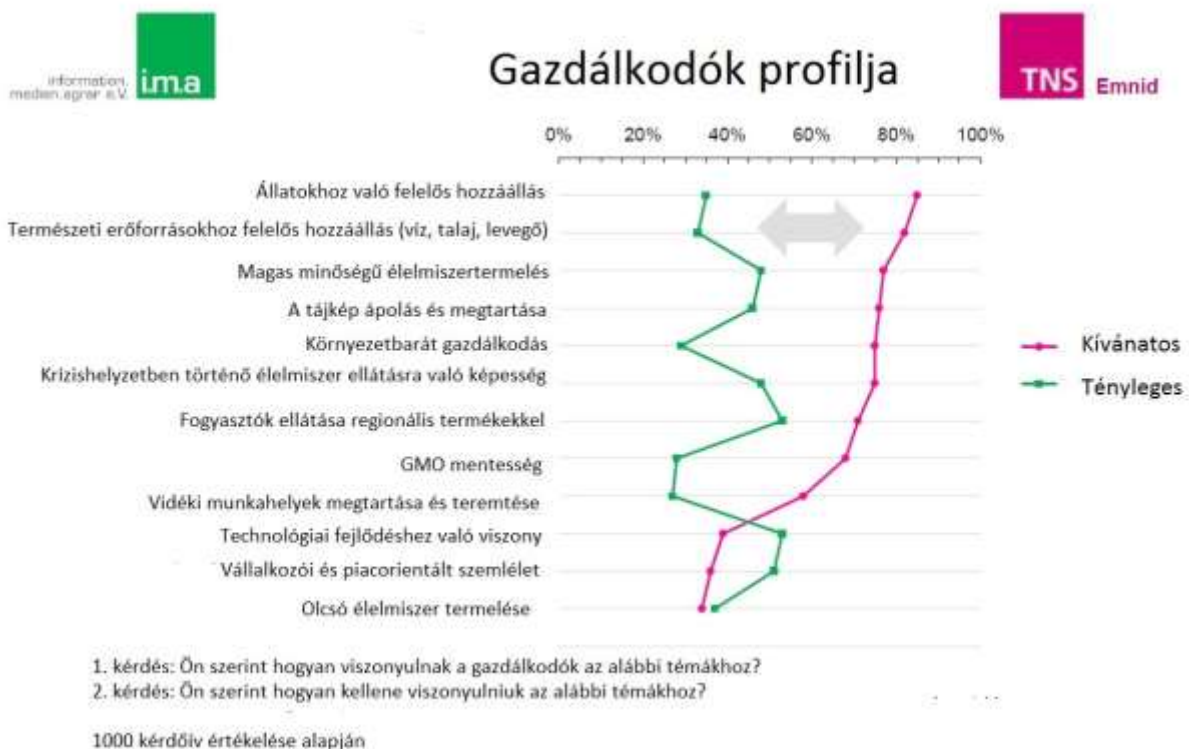
1

¹ Forrás: Forrás: LebensmittelZeitung TradeDimensions Poster, 2014-es adatok

A piacot a fogyasztói gondolkodás kettőssége (egyfajta fogyasztói skizofrénia) is jellemzi:

- „geiz ist nich geil” avagy a minőség felé történő elmozdulás az egyik irány, míg a másik az óriási árverseny
- a biotermékek és az egészséges termékek előretörése a hétköznapokon – míg az ünnepeken (mint pl.: Oktoberfest) a zsírosabb, egészségtelenebb ételek fogyasztása és a magasabb mennyiségű alkohol fogyasztás egyaránt jellemző, sőt el nem ítéendő, hanem a társadalom által elvárt norma.
- a társadalom megköveteli az állatokkal való kíméletes bánásmódot, azonban a többletköltségeket a 99% nem kívánja megfizetni

Megállapítható azonban, hogy a fogyasztói tudatosság folyamatosan nő egy-egy élelmiszerbotrány, állatvédelmi botrány a semleges fogyasztókat is érdekeltté teszi egy-egy termék vagy ország teljes bojkottjára. Ebben az igen erős NGO-knak is komoly szerepe van. (lásd libatömés, tolltépés).

Különösen néhány érzékeny ágazatban nehézkes a piacra jutás. Tipikusan ilyen a marhahús ahol a német fogyasztó megköveteli a DDD minősítést – vagyis Németországban született, hizlalt és feldolgozott terméket. Ettől egy esetben el tudnak térni: amennyiben BBB szerepel a termék címkézésén vagyis Bajorország. Hasonló eset a méz vagy a meggy problémája - itt azonban fogyasztói elvárások helyett a feldolgozóipar – csomagolóipar – és a kereskedelem közös összefonódó érdeke miatt válik szinte lehetetlenné termékeink magyar eredetét feltüntetni.

2. Magyarország export-lehetőségei a német piacon

A 2014. évi agrár-külkereskedelem területén naturális mennyiségben (kg, liter) mért exportunk kiemelkedő volt. A piacot értékben azonban két nagyon komolyan befolyásoló negatív hatás is érintette: az orosz élelmiszerembargó valamint az üzemanyagok (kőolaj) mérsékelt ára.

Az orosz embargó elsősorban a húskészítmények (sertés, baromfi), valamint a tej és tejtermékek piacán, illetve elsősorban a zöldség-gyümölcs (különösen alma) piacán okozott nehézségeket.

Az alacsony olajárak és a világon tapasztalható jó termés áreséshez vezettek a gabonafélék, az etanol, biodízel és az egyéb energiaigényesebb mezőgazdasági termékek esetében.

A 2014. I-XII. hó agrár-külkereskedelmi adatok a német-magyar relációban²

	2013. I-XII. hó (ezer EUR)	2014. I-XII. hó (ezer EUR)	(% / ezer EUR)
Összes export	8 001 265	7 795 892	-2,6%
Összes import	4 464 267	4 665 655	+4,5%
Összes egyenleg	3 536 998	3 130 237	-406761 EUR
Export Németországba	1 193 844	1 165 970	-2,3%
Import Németországba	888 274	961 566	+8,3%
Német reláció egyenlege	305 570	204 404	-101 166 EUR

Magyarország legfontosabb agrárexport célországai 2014-ben

- legfontosabb partner: Németország;
- Top10 – csak EU ország
- EU28 részesedése a magyar exportból: 84,5% és mindössze a kivitel 9,4%-a hagyta el Európát.

Legfontosabb agrár exporttermékeink Németországba (millió EUR forgalom)

	2013	2014
1205 Repce- vagy olajrepcemag, törve is	87 240 411	129 421 903
1005 Kukorica	70 548 972	95 025 567
2309 Állatok etetésére szolgáló készítmények és takarmányok	85 119 608	87 596 495
2207 Nem denaturált alkohol min. 80% alkoholtartalommal; etilalkohol és más szesz denaturálva	99 781 966	71 761 961
1512 Napraforgómag-, pórsáfránymag- és gyapotmagolaj és ezek frakciói finomítva is, de vegyileg nem átalakítva	66 585 433	61 441 441
0207 Baromfi élelmezési célra alkalmas húsa, vágási mellékterméke és belsősége frissen, hűtve vagy fagyasztva	73 967 755	60 036 575
2005 Zöldség (kiv. a cukrozott) ecet vagy ecetsav nélkül elkészítve vagy tartósítva (kiv. paradicsom és az ehető gombák), nem fagyasztva	47 533 224	49 238 768
2008 Cukorszirupban főzött és tartósított, sterilizált, valamint pörkölt gyümölcs, dió és ehető növényrész, alkohol hozzáadásával is	52 823 475	47 120 834
1206 Napraforgómag, törve is	49 943 247	44 931 759
1601 Kolbász és hasonló termék húsból, vágási melléktermékből, belsőségből vagy vérből; ezeken a termékeken alapuló élelmiszerek	34 385 753	35 298 530
2402 Szivar, manillaszivar, cigarillos és cigaretta	25 458 742	30 712 496
1001 Búza és kétszeres	67 528 489	24 053 147
2306 Növényi zsír vagy olaj kivonásakor keletkező olajpogácsa és más szilárd maradék, őrölve és labdac /pellet/ alakban is (kiv. a szójából és a földimogyoróból származót)	20 678 391	21 636 541
1806 Csokoládé- és kakaótartalmú más élelmiszer-készítmény	18 099 778	20 943 364
1602 Elkészített és konzervált hús, vágási melléktermék, belsőség és vér	25 757 536	20 238 685
0709 Zöldség frissen vagy hűtve (kiv. burgonya, paradicsom, hagyma-, káposzta- és salátafélék, élelmezésre alkalmas gyökerek, uborka és hüvelyes zöldségek)	18 401 314	18 643 094
2106 Étrend kiegészítők, élelmiszer alapanyagok, élelmiszer adalékanyagok	12 907 776	18 433 186
2105 Fagylalt és ehető jégkrém	17 457 400	16 765 187
0409 Természetes méz	15 593 314	16 456 110
1704 Cukorka áru /beleértve a fehér csokoládét is/ kakaótartalom nélkül	10 326 769	15 171 231
2204 Bor friss szőlőből; szőlőmust (kiv. a szőlőlevet)	14 008 090	14 735 376
2403 Nem rúddá formázott feldolgozott dohány és dohánypótló; dohányfólia; dohánykivonat és -eszencia	16 296 992	13 787 573
1207 Olajos mag és olajtartalmú gyümölcs, törve is (kiv. a következőket: szójabab, földimogyoró, kopra, lenmag, repce, napraforgómag)	6 399 122	13 589 600
0208 Élelmezési célra alkalmas hús, vágási melléktermék és belsőség frissen, hűtve	11 774 089	12 725 783
2001 Zöldség, gyümölcs, dió és más ehető növényrész ecettel vagy ecetsavval elkészítve vagy tartósítva /savanyúság/	10 940 836	12 125 072
2104 Leves, erőleves és ezek előállítására szolgáló készítmény; homogenizált összetett élelmiszerkészítmény	4 027 275	11 509 818
1901 Malátakivonat; lisztből, darából, keményítőtől vagy malátakivonattól előállított élelmiszer-készítmény; tej felhasználásával előállított élelmiszer-készítmény	7 702 947	11 081 680
0710 Zöldség /nyersen, gőzöléssel vagy vízben forrázással főzve is/ fagyasztva	9 339 395	10 974 015
2009 Gyümölcs- és zöldséglé, nem erjesztve, alkohol nélkül, édesítve is	19 866 027	10 894 678
0809 Kajsziarack, cseresznye, őszibarack /beleértve a nektarint is/, szilva és kökény frissen	17 010 013	9 082 526
1702 Cukor (kiv. a nád- és répacukrot; cukorszirup ízesítő- vagy színezőanyagok hozzáadása nélkül; mûméz, természetes mézzel keverve is; égetett cukor)	11 700 085	8 122 191
1209 Mag, gyümölcs és spóra vetési célra	2 889 364	7 573 013
0505 Madárőr, madárőr rész tollal vagy pehellyel, toll, tollrész /nyírt széllal is/ és pehely, legfeljebb tisztítva, fertőtlenítenve, tartósításra előkészítve további megmunkálás nélkül; tollpor, toll- és tollrész-hulladék	21 446 302	7 250 340

**Néhány orosz embargóval érintett agrártermék Németországba irányuló exportjának
forgalom-változása az elmúlt két évben (mil. EUR)**

	2013	2014	változás előző évhez képest
0207 Baromfi élelmezési célra alkalmas húsa, vágási mellékterméke és belseje frissen, hűtve vagy fagyasztva	73 967 755	60 036 575	-13931180
0809 Kajsziarack, cseresznye, őszibarack /beleértve a nektarint is/, szilva és kökény frissen	17 010 013	9 082 526	-7927487
0209 Sovány húsréteget nem tartalmazó sertézsiradék és baromfisziradék, nem olvasztott vagy másképpen nem kivont, frissen, hűtve vagy fagyasztva, sózva, sós lében tartósítva, szárítva vagy füstölve	5 063 521	2 299 964	-2763557
0807 Dinnye /beleértve a görögdinnyét is/ és papaya frissen vagy hűtve	5 867 346	3 689 799	-2177547
0203 Sertéshús frissen, hűtve vagy fagyasztva	6 312 584	4 575 030	-1737554
0201 Szarvasmarhafélék húsa frissen vagy hűtve	1 784 240	782 247	-1001993
0403 Író, aludttej, tejföl, joghurt, kefir és más erjesztett vagy savanyított tej, tejföl sűrítve, cukrozva vagy más édesítő anyag hozzáadásával, ízesítve, gyümölcs, dió vagy kakaó hozzáadásával is	787 143	50 894	-736249
0206 Szarvasmarhafélék, sertés, juh, kecske, ló, szamár, lószvér /muli/ vagy számárszvér élelmezési célra alkalmas vágási mellékterméke és belseje, frissen, hűtve vagy fagyasztva	937 289	227 813	-709476
0602 Más élő növény /beleértve azok gyökereit is/, dugvány, oltvány és oltógally; gombacsira	4 143 576	3 526 041	-617535
0202 Szarvasmarhafélék húsa fagyasztva	766 443	281 812	-484631
0810 Gyümölcs frissen (kiv. banán, trópusi gyümölcs, citrusfélék, szőlő, dinnye, papaya, alma, körte, birs, barackfélék, cseresznye, meggy, szilva és kökény)	1 247 745	857 174	-390571
0401 Tej és tejszín nem sűrítve, nem édesítve	6 941 997	6 551 937	-390060
0803 Banán, beleértve a plantains fajtát is, frissen, hűtve vagy szárítva	562 240	185 684	-376556
0704 Káposzta, karfiol, karalábé, kelkáposzta és élelmezési célra alkalmas hasonló káposztaféle frissen vagy hűtve	884 370	614 303	-270067
0707 Uborka és apró uborka frissen vagy hűtve	3 527 299	3 314 333	-212966
0703 Vöröshagyma, gyöngyhagyma, fokhagyma, póréhagyma és más hagymaféle frissen vagy hűtve	214 675	75 370	-139305
0802 Dióféle frissen, hűtve vagy szárítva, héjastól is (kiv. a kókuszdiót, a brazildiót és a kesudiót)	7 114 822	6 980 277	-134545
0406 Sajt és túró	1 887 638	1 781 037	-106601
0705 Saláta /Lactuca sativa/ és cikória /Cichorium spp./ frissen vagy hűtve	157 918	79 918	-78000
0808 Alma, körte és birs frissen	943 190	883 070	-60120
0404 Tejsavó sűrítve, cukrozva vagy más édesítőanyag hozzáadásával is; másutt nem említett, természetes tejalkotórészeket tartalmazó készítmény cukor vagy más édesítőanyag hozzáadásával is	1 639 069	1 584 198	-54871

Németországba exportáló főbb országok (2012-es adatok, millió EUR)³

1. Hollandia	13521
2. Franciaország	6322
3. Olaszország	5423
4. Spanyolország	3842
5. Lengyelország	3613
6. Belgium	3585
7. Brazília	3523
8. Dánia	3114
9. Ausztria	2714
10. USA	2027
11. Nagy-Britannia	1559
12. Kína	1521
13. Svájc	1311
14. Törökország	1209
15. Csehország	1116
16. Magyarország	1024⁴

3

³ Forrás: BMELV Statisztika Évkönyv, 2013

4

⁴ Magyarország esetében a 2014-es hazai adat 1200 millió EU

Érdekességek a statisztikai adatokra vonatkoztatva:

2012-ben 52.000 tonna vagyis napi 140 tonna élelmiszer érkezett légi úton történő szállítással Németországba (elsősorban tengeri gyümölcsök, trópusi termékek és egyéb gyorsan romló, szezonális termékek formájában)

Hollandia biotermékeket 1300 millió EUR értékben exportált 2012-ben.

Várakozások - 2015. évi kilátások és politikai kockázatok

A tavalyi évben nagy mennyiségű áru hagyta el Magyarországot, ugyanakkor a forgalom az alacsony gabona áraknak, az alacsony olajáraknak és az orosz embargóval érintett termékek alacsony árának (zöldség-gyümölcs, hús) köszönhetően visszaesett 2014-ben.

2015. I. félévében a Németországba irányuló export enyhén csökkenhet – elsősorban az állati termékek, gabona, ethanol, biodízel és a nem-élelmiszer termékek körében várható alacsonyabb értékű export-teljesítmény.

A II. féléves export-teljesítmény a várható jó minőségű és mennyiségű gabonatermés miatt a 2014. évi adatokkal közel azonos szintet érhet el

Az orosz embargó elhúzódása az egyik legnagyobb politikai szintű befolyásoló tényező, valamint az EU harmadik országokba történő exportjának felpörgése még kérdéses, így a többlet-mennyiségek megfelelő levezetése jelenthet problémát, míg az EU-n belüli kockázati tényező a tejpiac liberalizálásának hatásaiban rejlik.

A német fél is erőteljes diplomáciai offenzívát folytatott elsősorban Kína, Dél-Amerika, különösképpen Brazília irányába. A kínai piacnyitás időigényessége miatt sokáig a dél-amerikai új relációkban gondolkodtak, azonban átütő sikert még ezen a területen sem sikerült elérniük.

Fentiekén túl a görög krízis esetleges elhúzódása jelent kockázati tényezőt, különösen egy görög belső fogyasztás-csökkenés miatti német árutöbblet elhelyezése miatt.

3. Németország pozíciója a legfontosabb agrárpolitikai kérdésekben

GMO – az opt-out szabályozással kapcsolatosan folyamatos a vita, hogy tagállami szinten, vagy szövetségi szinten hajtsák végre a GMO növények termesztését Németországban. Az agrárminisztérium és vezetése hajlik a szövetségi szintű tiltásra, azonban még keresik a megfelelő jogi alapot a tiltás végrehajtásához.

Az ENSZ Talajok nemzetközi éve alkalmából a talaj-használat ismét a politikai napirendre került. A mezőgazdasági területek védelméről és fenntartható használatáról számos konferenciát és eseményt rendezett Berlin. Továbbra is az a német álláspont, hogy nincs szükség EU-szintű talajkeret-irányelvre, hanem nemzeti szintű, de bizonyosan végrehajtandó jogszabályok többet tennének a talajok fenntartható használatának elérésében. A mezőgazdasági földterület védelme érdekében naperóműveket mezőgazdasági területre immár tilos telepíteni egész Németország területén.

A **termőterületek árának (és bérleti díjának) növekedése** értékben és intenzitásban is tovább nőtt. Ez főleg a KAP Zöldítés intézkedéseinek volt köszönhető, mivel az 5%-os termelés alóli kivonás miatt a német gazdálkodóknál pótlólagos keresletet idézett elő. A német gazdálkodók a kieső 5% helyett további bérleti szerződéseket kötöttek, mely az árakat meredek emelkedés irányába tolt.

Az **állategészségügy és állatvédelem** az egész évben folyamatos fókuszban van Németországban. A környezetvédők állandó kritikája miatt az állattartók további állatvédelmi beruházásokra, újabb, kíméletesebb és költségesebb állattenyésztési eljárásra vannak kényszerítve az országban. Deficitet jelent ugyanakkor, hogy a fogyasztók ezen költségeket nem kívánják a végfelhasználói árakban megfizetni. Ennek megválaszolásával több kereskedelmi lánc és a német szövetségi agrárminisztérium közös programot indított el „Initiative Tierwohl” néven. Ennek alapjaként a minimális állatvédelmi előírásokat meghaladó szintű intézkedések bevezetése esetén egy, a kereskedelmi láncok által képzett alap – bizonyos ösztönzőket fizet a gazdálkodóknak. A program testüzeme jelenleg sertés és baromfi ágazatban fut. Fentieken túl állandó állatvédelmi viták folynak a malacok farkának levágása, a csőr levágása, a szarvak eltávolítása témakörökben. Nagy előrelépés annak az eljárásnak a kifejlesztése, mellyel még a tojásokban 3-4 napos korban meg lehet határozni a születendő csibe nemét, így a nem kívánt hím egyedeket (kakasokat) nem születés után kell tömegesen elpusztítaniuk. Az eljárás testüzemi szinten jelenleg 1-2 cent többletköltséget jelent tojásonként.

Főbb politikai törekvések közé tartozik az állatgyógyászati antibiotikumok használatának csökkentése, az afrikai sertéspestis elleni harc, a tuberkulózis-mentes állomány fenntartása, illetve a prevenció hangsúlyának növelése.

A zöld civilszervezetek erejére jellemző, hogy főleg a nyugati tartományokban egy-egy állattenyésztési beruházást akár 4-5 évig is hátráltatni tudnak. Fentiekén túl az iparszerű állattenyésztést folyamatosan támadják az országban.

A **Közös Agárpolitika** területén az új pénzügyi ciklus vidékfejlesztési programjainak a kialakítása volt a fő cél. Németország 16 Vidékfejlesztési Programmal rendelkezik – ezeket júniusban el is fogadta a Bizottság. A **KAP jövője** témakörben egyre több rendezvényt szerveznek – konszenzus mutatkozik abban, hogy a piacorientált irányba kell a németeknek továbblépniük.

A **nemzetközi kereskedelempolitika** területén a Dohai forduló megakadásával Németország vezető szerepet szánt magának a TTIP tárgyalások területén. Christian Schmidt agrárminiszter több washingtoni útja alkalmából is tárgyalásokat folytatott. Az általános politikai jelszó *„az esélyeket kihasználni – a magas minőségű előírásokat megtartani”*.

Az **orosz embargó** a német gazdálkodókat is komolyabban érintette. A zöldség-gyümölcs termelőkön túl a tejágazatnak okozott gondokat a másodlagos hatások, vagyis a megnövekedett kínálat miatti árcsökkenések miatt.

A **tejpiac** esetében hivatalos közleményekben az szerepelt, hogy válságról (krízisről) nem beszélhetünk, mindössze átmeneti árcsökkenésről. Július elején azonban több képviselő illetve az agrárképviseletek is egyre erőteljesebben adtak hangot annak, hogy a piaci folyamatokba be kell avatkozni, mert magát nem képes szabályozni a jelenlegi piac. Az egyre erőteljesebb nyomás miatt várható, hogy a német pozícióban változás fog bekövetkezni. A német gazdálkodók kvótán felüli termelés miatti büntetései meghaladják a 300 millió EUR összeget, mely önmagában komoly terhet jelent az ágazat számára.

A **gabonapiacon** az előző év rekordévnek számított Németországban, 43,5 millió tonna gabona termett. A **fehérjenövény piacon** pedig trendforduló alakult ki, 71800-ról 84.000 hektárra nőtt a fehérjenövények vetésterülete.

A **zöldség-gyümölcs ágazatot** a rekordtermés az orosz embargóval együtt sújtotta. Nehézséget okoz a munkaerő költség növekedése a bevezetett minimálbér határok miatt.

A gazdálkodók nagyon kritikusan álltak hozzá **az új EU-s ökörendelet** felülvizsgálatához. Számos helyen hasonló érdekekkel rendelkezünk, így egymást kiegészítve szeretné a két ország érdekeit érvényesíteni Brüsszelben.

Érezhető klímaváltozás - Új kórokozók jelentek meg, mint a pettyes szárnyú / foltos szárnyú muslinca (Kirschessigfliege, *Drosophila suzukii*), mely a szőlőültetvények és a gyümölcsösök termését is veszélyezteti. Fentiekén túl a nagyon mérgező Jakob napi aggófü észak-németországi térnyerése okoz fejtörést különösen a lóágazat, valamint a kaszálók tulajdonosainak és a méhészeknek.

4. A relációhoz kapcsolódó legfontosabb gazdasági és politikai bilaterális események áttekintése

4.1 Miniszteri szintű megjelenések

4.1.1. Christian Schmidt német szövetségi élelmiszeripari és mezőgazdasági miniszter kitüntetése

Március 15-i Nemzeti Ünnepünk alkalmából, a Magyar Érdemrend lovagkeresztje kitüntetést kapta Christian Schmidt német mezőgazdasági és élelmiszeripari miniszter, a védelmi minisztérium korábbi parlamenti államtitkára. Az elismerést Hende Csaba honvédelmi miniszter adta át a berlini Nagykövetségen.

4.1.2. Christian Schmidt német szövetségi élelmiszeripari és mezőgazdasági miniszter budapesti látogatása

Május 27-28-án Christian Schmidt német szövetségi élelmiszeripari és mezőgazdasági miniszter Budapestre látogatott, ahol dr. Fazekas Sándor miniszter úrral tartalmas politikai megbeszélést folytatott. A főbb témák a GMO mentes mezőgazdaság, a KAP végrehajtása és egyszerűsítése valamint a bilaterális együttműködési kapcsolatok fejlesztése voltak.

Ezt megelőzően a magyar EU-s elnökség alatt, 2011-ben látogatott német agrárminiszter Magyarországra.

4.1.3 BékeKenyér Projekt (2014. szeptember 29. – október 1.) – miniszteri szintű esemény

A Berlin közelében megrendezésre kerülő magas szintű konferencián szeptember 30-án a brandenburgi díszvacsorán és Dietmar Woidke brandenburgi miniszterelnök és Fazekas Sándor miniszter úr mondott beszédet

A szeptember 29-én az élelmezésbiztonsági kérdésekről szóló panelbeszélgetésen a KKM helyettes államtitkára Kovács Ádám Zoltán vesz részt. A panelen további fontos résztvevő volt Gerd Sonnleitner úr (volt COPA elnök, a német Parasztszövetség tiszteletbeli elnöke, az ENSZ „Családi Gazdálkodás Éve” különleges nagykövete.

A BékeKenyér konferencia a legmagasabb szintű agrár-rendezvény, mely Vasfüggöny leomlásának 25. évfordulójára emlékezik. A 2016. szeptemberében a BékeKenyér magas szintű konferencia Magyarországon, Szarvason fog megrendezésre kerülni. Várhatóan 12 miniszteri szintű résztvevőn túl a tudomány, gazdaság magas szintű körével kiegészülve.

A rendezvény előkészítése jelenleg is folyik, július 10-én német forgatócsoportot utaztattam be Magyarországra, ahol Miniszter Úr interjút adott, illetve a szarvasi helyszínen készültek riportok, illetve készült felvétel Szarvas városáról, melyet 2016. szeptember 20-21-én Lengyelországban fognak bemutatni.

4.1.4. Nemzetközi Zöld Hét és a GFFA, Berlin (2015. január 14-26.)

A berlini Zöld Hét Európa legnagyobb fogyasztói vására. 400.000 látogató, mintegy 70 kiállító ország jelenik meg rajta. A vásáron történő megjelenés nem csak gazdasági, hanem politikai és diplomáciai szempontból is fontos. A rendezvényen ennek megfelelően dr. Fazekas Sándor miniszter úr és Budai Gyula a KKM az Oroszország által elrendelt embargóból fakadó külgazdasági intézkedésekért felelős miniszteri biztosa is tiszteletét tette.

A német fél számon tartja, hogy melyik ország jelenik meg ezen a vásáron, mely ország képviselteti magát miniszteri szintén. A részvételt Németország lojalitási kérdésként tekinti.

GFFA, Global Forum for Food and Agriculture – általában FAO-hoz, élelmezésbiztonsághoz köthető miniszteri szintű csúcstalálkozó, amelyen tavaly 79 állami vezető vett részt. A német külügyminisztérium Világtermében rendezett ülésen egy olyan kommuniké kerül kiadásra, mely a releváns politikai célok irányát mutatja meg.

A miniszteri szintű világtalálkozó miatt a Keleti Nyitás országainak vezetőivel jó alkalom bilaterális megbeszélések lefolytatására a GFFA és a Nemzetközi Zöld Hét egyaránt, melyet a magyar delegáció is maximálisan kihasznált. Számos bilaterális találkozóra is sor került, többek között a FAO főigazgatójával Graziano Da Silva úrral, Albert Deß képviselő úrral (MEP-vel), valamint grúz, lett, litván, német bilaterális találkozókra.

A fogyasztói vásáron csárda jellegű étteremmel, mangalica termékekkel, vecsési savanyúsággal, kézműves tejtermékekkel és édességgel jelentünk meg.

A kapcsolódó éves fogadáson 150 főt látott vendégül miniszter úr. A vasfüggöny leomlásának 25. évi évfordulója alkalmából Roland Migende úrtól miniszter úr emléktáblát vett át.

A 2016. évre vonatkozó megjelenésnél jelenleg is vizsgáljuk annak lehetőségét, hogy a 350 m² körüli magyar kiállítóterületet közel 200 m²-rel megnöveljük. Az új részen a tervek szerint a magyar borokat, bortermelőket és borkereskedőket hívnánk meg.

4.2. Rendezvényeink és vezetői szintű látogatások Berlinben

4.2.1. Magyar Szüret (november 24-26.)

A Magyar Szüret Magyarország legnagyobb Nagykövetségen szervezett élelmiszer-promóciós rendezvény-sorozata.

Az immár tradicionálissá vált rendezvény 4. alkalommal mutatta be a magyar hungarikum különlegességeket, borokat és a csúcsmínőségű gasztronómiai élelmiszereket. A rendezvény gazdaságilag a kis és középvállalkozások piacrajutási lehetőségeinek segítését és az export lehetőségek lehető legjobb kiaknázását helyezte előtérbe, tudatosan használva az országimázs, turizmus és a megújuló, modern magyar gasztronómia elemeit is. Az eseménysorozat folyamatos fejlődésen ment keresztül, melynek eredményeként a legnagyobb és legjelentősebb külképviseleten megrendezett élelmiszergazdasági promóciós rendezvényt lépett elő.

A rendezvény fővédnöke Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes úr és Fazekas Sándor miniszter úr voltak. A rendezvény magyarországi fővendégei Rogán Antal frakcióvezető úr és Szakáli István Loránd az FM helyettes államtitkára voltak.

A rendezvényt a berlini Nagykövetség a Földművelésügyi Minisztérium, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, a Magyar Turizmus Zrt. Agrármarketing Vezérgazgatósága és a Kereskedőház Zrt. együttműködésével rendezte meg. A rendezvényt négy magyar élelmiszeripari vállalkozás, egy logisztikai vállalkozás és 22 borászati is szponzorálta. Az étkezészeteket a Herendi Manufaktúra biztosította a Nagykövetség számára.

A rendezvény gálavacsoráján 140 VIP vendég vett részt, míg a szakmai üzletember találkozón további 120 borkereskedő, újságíró, sommelier és gorumet szakember képviseltette magát. A Magyar Szüret idén is fogadással ért véget, ahol közel 700 vendégnek mutattuk be a magyar borok, és a magyar konyha legjavát.

4.2.1.1. Sajtótájékoztató

November 24-én sajtótájékoztatót tartottunk a rendezvénnel kapcsolatosan. A rendezvényen részt vevő újságírókat Horkay András, az Országos Borszakértői Bizottság elnöke, Billy Wagner sommelier (többször év sommelier-je volt Németországban), Lelkó Márta a Vadex és az Öreglaci vadfeldolgozó export managere és Béki Nándor agrárdiplomata tájékoztatta a promócióról és az aktuális élelmiszergazdasági fejleményekről. A Lebensmittel Zeitung (Élelmiszer Újság – 40.0000 példány) újságírója a szakmai napon több fotót és interjút is készített az eseményről. A rendezvényről a Nagykövetség saját facebook és twitter oldalán is beszámoltunk. Fentiekén túl több rövid hír, blog bejegyzés és facebook / twitter bejegyzés is az internetre felkerült.

4.2.1.2. Szakmai rendezvény – üzletember találkozó

Az üzletember találkozót idén teljesen megújítottuk. Igényes szakmai programmal, szeminárium foglalkozásokkal és tematikus üzletember találkozókkal melyeknek a vártnál is nagyobb sikere volt. A 120 fő szakmai érdeklődő (borkereskedő, étteremtulajdonos, hotelláncok beszerzői, újságírók, sommelier-k) 6 órán keresztül kóstolhatta, tanulmányozhatta a magyar borokat és a kiváló húsokat.

Négy szakmai szemináriumot szerveztünk:

- Billy Wagner sommelier a magyar csúcsborokat mutatta be masterclass foglalkozás keretén belül.
- Horkay András AIWS sommelier a Furmint fajtáról tartott előadásával győzte meg a német közönséget.
- A villányi franc, vagyis a cabernet franc workshop a jövő magyar csúcsboráról szólt. Keszler Beáta magyar borok importőre és az www.ungaricum.de webshop tulajdonosa előadását a szakma és a kereskedők is nagyra értékelték.
- Horst Hummel, villányi borász által tartott Kékfrankos workshop pedig a vörösbortermő területeink terroirján túl a különböző típusú kékfrankos borokat emelte ki.

Az összes szeminárium végig teltházzal folyt. A rendezvény ilyen típusú bővítése telitalálatnak bizonyult, ennek folytatását a jövőben is szeretnénk megvalósítani. Az üzletember találkozón számos új kapcsolat alakult ki, azonnali üzletkötések is születtek. Több Michelin csillagos étterembe is bekerültek a kiváló minőségű mangalica termékek, a borokból további mintapéldányokat is kértek.

A szakmai találkozót Dr. Czukor József nagykövet, Szakáli István Loránd helyettes-államtitkár és Belánszky-Demkó Zsolt, az FM Nemzetközi és Kárpát-medencei Kapcsolatok Főosztályának vezetője nyitotta meg.

4.2.1.3. VIP vacsora

A nagykövetség legfontosabb VIP politikai, diplomáciai és gazdasági partnereit egy 5 fogásos gálavacsorán láttuk vendégül. A vacsorához a legjobb minőségű magyar csúcsborokat kínáltuk. A Herendi porcelánban feltálalt libamáj, kacsamell, mangalica tarja, a vörösborban párolt őzcomb és a felkínált desszertek elnyerték a partnerek tetszését. A gálavacsora Magyarország számára legfontosabb vendégei parlamenti képviselők, államtitkárok, nagykövetek és gazdasági szervezetek magas beosztású vezetői voltak. Gazdasági vezetők közül Mario Ohoven, az Európai Középvállalatok Szövetségének elnöke, Martin Biesel az Air Berlin senior alelnöke és számos üzletlanc, hotellanc beszerzési vezetője, Michelin csillagos éttermek tulajdonosai is részt vettek.

A VIP vacsorán Dr. Czukor József nagykövet és Szakáli István Loránd helyettes államtitkár tartott üdvözlőbeszédet.

4.2.1.4. Fogadás

A november 25-i fogadásra a nagykövetség legfontosabb partnereit hívtuk meg. Itt az országimázs építésre fektettük a hangsúlyt, de konkrét üzletkötés is történt. A 22 borászat borait és a 11 mangalica-tenyésztő szalámi és szárazáru bemutatóját óriási elismerés kísérte, számtalan szóbeli, és tucatnyi írásbeli gratulációt kapott a Nagykövetség.. A mangalicatenyésztők kiállítása üde színfoltként illeszkedett a borászok bemutatójához. A terméken túl példamutató volt az a szolgáltatás amit nyújtottak, a ruházat, megjelenés a népviselettől kezdve a cifra szűrőn át a szakács öltözékig bezárólag és azon is túl az autentikus történetek előadásával.

A fogadáson az idei évben először a desszertekre is komolyabb hangsúlyt fektettünk. A Budapest Calling berlini boréletterem magyar tulajdonosa, Forrai Miklós úr 1200 szelet különféle magyar süteményt ajánlott fel a rendezvényre. A Rigó Jancsától a Dobostortáig, a Gerbaud szelettől a gyümölcstortákig mutattuk be a magyar cukrászat remekműveit.

A fogadáson is több parlamenti képviselő vett részt, mint például Axel Fischer, Michael Stübgen és az európai agrárpolitikával foglalkozó Maik Beermann. A magyar szervezetek vezetői, a szaktárcák vezetői és a gazdasági élet képviselőin túl a nagykövetség legfontosabb kapcsolatait hívtuk meg a rendezvényre.

A fogadást Rogán Antal frakcióvezető és Dr. Czukor József nagykövet nyitotta meg.

4.2.1.5. Kísérő gazdasági, politikai és gourmet rendezvények

a) *Szakmai látogatás és megbeszélés a Galeria Kaufhoz gourmet igazgatójánál,*

Szakmai látogatást szerveztem az áruház gourmet igazgatója és a magyar borászok és mangalica tenyésztők között. Gumpmann úr több, mint egy órán keresztül fogadta az exportálni kívánó magyar KKV-k képviselőinek érdeklődését, kérdéseit. Felhívta a figyelmet arra, hogy az áruházban 1300 különféle palack bor van, így ha a magyar borok értékesítéséről van szó, szolgáltatásokban rejlő (kóstoltatás, szóró ajándékok, és egyéb marketing-akciók) többlet-teljesítményt kell a magyarországi termelőknek nyújtaniuk. Ugyanakkor rámutatott, hogy továbbra is nyitottak a magyar termékekre. Kiemelte, hogy a kölni, frankfurti és berlini áruházláncokban önálló beszerzési kompetenciával rendelkeznek. Alapvetően direkt-importot nem végeznek, de a magyar importőröket szívesen összeköti a központi beszerzés vezetőjével is. Rákérdeztünk a Magyarország méretével közel azonos Ausztria és Portugália sikerének titkára. Röviden és tömören azt a választ kaptuk, hogy minőség, megbízhatóság, logisztika és többlet-szolgáltatás a kulcsa termékeink sikerének.

b) Mangalicatenyésztők látogatása az őshonos állattenyésztők piaci integrátoránál és egy mangalica-tenyésztőnél.

A rendezvényünkön kiállító 11 mangalicatenyésztő és integrátor cégnek egy farmlátogatást és egy integrátor látogatást szerveztünk. A www.meinekleinefarm.org vezetője és tulajdonosa a legmagasabb színvonalú extenzív, bio vagy GMO-mentes húsok egyik legnagyobb brandenburgi kereskedője. A véleménycseré és a piacrajutási lehetőségek tárgyalásán túl Brück faluban egy sertésitenyésztőt látogattunk meg. Az extenzív módon Natura 2000 (!) legelőn található gazdálkodás 30 kg-os malacokra specializálta magát melyeket kemencében megsütve fesztiváloknak ad el. Speciális terméke egy nagyon jó példája a magas minőségű, magas feldolgozottsági fokú ámde egyszerű ötleten nyugvó értékteremtésnek.

c) Budapest Calling – borvacsora

A Budapest Calling borbisztró jellegű étterem. Étlapján 70 féle magyar bor található meg Berlinben. Szakmai közönség részére rendezett borvacsorát november 26-án, részben a Magyar Szüretre alapozva. A vacsorán Horst Hummel és Laposa Zsófia mutatta be a 6 fogásos vacsora keretén belül 4-4 csúcsborát. Mindkét pincészet rendelkezik a Borkiválósági Programban részt vevő termékkel. A vacsora teljesen piaci alapon szerveződött, 60 EUR volt a rendezvény belépője, melyért cserébe valódi hedonista menüt nyújtott, a kecskesajt gombóctól a marhanyelven keresztül a fűrjmellből készült ételkülönlegességekig.

4.2.1.6. Gazdasági eredmények és a rendezvény follow up sikerei

Németország Magyarország legfontosabb exportpiaca. A magyar export dinamikusan nő Németországba, tavaly közel 100 Mrd forint külkereskedelmi többletet biztosított a költségvetésnek az agrárium 400 Mrd Ft-os export-teljesítmény mellett. A magyar bor exportja az elmúlt 2 évben 25 %-kal nőtt. Öröndetes tény, hogy a borok átlagára jobban nőtt, mint az eladott mennyiség, emiatt elmondható, hogy a minőségi magyar bor dinamikus bővülése tapasztalható a német piacon.

A rendezvénysorozat hozzájárul a megújuló magyar gasztronómia megismertetéséhez, élelmiszergazdaságunk megfelelő piaci pozicionálásához. A 120 fős üzletember-találkozón már a részvételi számok is magukért beszélnek – a legnagyobb külképviseleti ágazati üzletember találkozóvá nőtte ki magát a rendezvény.

Az esemény az országimázs építéshez is nagyban hozzájárul, ezen felül a borászok, mangalica-tenyésztők és a viziszárnyas-termékek esetében több üzletkötésre, új kapcsolatfelvételre is sor került.

Galeria Kaufhof áruház

Az ungaricum.de borimportőr tulajdonosával, AIWS sommelierjével Beáta Keszler asszonnyal Berlin legnívósabb borkereskedéseit és éttermeit látogattuk meg.

A Metro csoporthoz tartozó „Galeria Kaufhof” áruházlánc Alexander Platzon lévő üzletében Volker Gumpman beszerzési igazgatóval és a bor-részlegük vezető sommelierjével tárgyaltunk és szűk körű borkóstolót tartottunk. A cél az volt, hogy a minőségi alapborok kategóriájában a jelenlegi magyar bor választékot bővíteni tudjuk. A kóstoló a szakembereket és a beszerzési vezetőt is meggyőzte. Elsősorban a száraz tokaji borokat, és a Vylían néhány tételét találták olyan terméknek mely az ár/érték arányukban a 4000 különféle bort felölelő kínálatukba beleférne. A kóstolt Bikavért is nagyon elegáns borként írták le.

Megállapodás született arról, hogy ezen borokkal és még másik 10-15 borral a szeptemberben megtartandó „Kaufhof áruház borfesztiválján” a borimportőr megjelenhet. A borok ideiglenes jelleggel belistázásra kerülnek az áruházba, és a borfesztiválon legnagyobb forgalmat bonyolító tételek a fesztivál tapasztalatai alapján az áruház kínálatába is hosszú távra be fognak kerülni.

Hotel Palace 5* és First Floor Restaurant (1* Michelin)

A Hotel Palace 5* és a First Floor Restaurant (1 Michelin csillag) beszerzési vezetőjével és Gunnar Tietz vezető sommelierral tárgyaltunk. A hotel a Hertha BSC futballcsapat (edző: Dárdai Pál) hivatalos támogatója és hivatalos rendezvény helyszíne.

A kóstolón a borok közül a Malatinszky Cabernet Franc és a Szent Tamás Furmint illetve a Percze Furmint aratta a legnagyobb sikert, csakúgy mint az 5 puttonyos aszú. A tárgyaláson megállapodás született, hogy az importőr és a hotel tovább folytatja a tárgyalásokat a konkrét részletek tisztázása érdekében így hamarosan ezen a nívós helyen is magyar borokkal bővíthet a kínálat.

Planet Wein borkereskedés

Anja Schröder asszonnyal, Berlin legismertebb borkereskedésének tulajdonosával megállapodás született arról, hogy szeptemberben egy önálló eseten mutathatjuk be a legfontosabb üzleti és szakmai partnereinek (hotelek, gourmet éttermek, Berlini Városháza képviselője, top-sommelier-k) a magyar borok skáláját. Fentiekén túl a

Planet Wein borkereskedést is komolyan érdekli néhány magyar tétel, melyek kiválasztásáról ekkor születhet megállapodás.

Wein und Glas bornagykereskedés, Paasburg bornagykereskedés

A Wein und Glas bornagykereskedés Berlin vezető kereskedése. 15 borszakértőt alkalmaznak, melyből három fő a „Weinakademiker” (legmagasabb szintű borszakértő, mely címet a világon kb 500 fő kapta meg). Jellemző, hogy ez a kereskedés az elmúlt években nagyobb forgalmat bonyolított Berlinben, mint a teljes berlini „Mövenpick” hálózat. Egy rövid látogatást tettünk a bornagykereskedésnél. A kereskedés vezetője Georg Mauer elismerte a magyar borok minőségének nagyfokú javulását, azonban úgy gondolja, hogy az átfogó bormarketing munkán és a borok megjelenésén van még javítani valója a magyar félnek. Tájékoztattott arról, hogy az elmúlt 1-2 év pozitív változásai miatt „Magyarország felkerült a radarjukra” de úgy gondolja, hogy a borkereskedőknek a versenytársakkal összehasonlítva még mindig túlságosan nagy erőfeszítéseket kell tenni azért, hogy a magyar borok a piacon megfelelő helyre kerülhessenek. Megerősítette azonban, hogy a meglévő, bevált partnereikkel eseti jelleggel folytatják továbbra is a munkát, és amennyiben a piacon tapasztalható fejlődés nem törik meg, a magyar borok kínálatának bővítését is napirendre veszik.

Rolf Paasburg úrral, a Paasburg bornagykereskedés vezetőjének is bemutattam az ungaricum.de tulajdonosát. Bár elsősorban közvetlen importtal foglalkozik, nem zárkózott el a kereskedelmi kooperációtól, sőt egy borbemutató lehetőségét is biztosítja ősszel a magyar borok számára. Paasburg úr tavaly még nem árusított magyar bort, azonban a Magyar Szüret után felvette a kapcsolatot a Szent Andrea borászattal és a tokaji borkereskedőkkel egyaránt. Jelenleg egy Szent Andrea Bikavért és az Oremus tokaji aszúját árusítja, így várható, hogy a „véleményformáló” kereskedés választék bővülése további lehetőséget ad a magyar borok berlini terjedésének.

Armanius Markthalle - Borok Hosszú Éjszakája és Summer Tasting rendezvényen való megjelenés

Június 18-án a 4. „Borok Hosszú Éjszakája” rendezvényen, a világ 10 legszebb vásárcsarnoka közé tartozó „Armanius Markthalle” épületében hat magyar bort mutathattunk be a közönségnek. A mindig teltházás rendezvény kiemelkedő eseménye a berlini bor és gourmet életnek. A rendezvényre az interneten keresztül több, mint 10.000 fő igényelt jegyet, azonban 1.500 főben *határozták meg az eladható jegyek számát.*

A Borstore.com csapata elsősorban a fiatal borfogyasztókat jelölte meg célcsoportnak, így a fiatalok által látogatott rendezvényeken is gyakori résztvevő. Június 21-én Berlinben a bohémabb Kreuzberg negyedben hasonló borokkal, illetve fröccs-promócióval is megjelentek a „Summer Tasting – Fete de la musique edition” rendezvényen.

A Markthalle igazgatójával, Kaufmann úrral megállapodás született arról, hogy 2016. november 25-én a Nagykövetség maximum 1500 főnek önálló borestet szervezhet az 5. Magyar Szüret rendezvény keretei között.

Tárgyalások folynak arról, hogy november 23-28 között a vásárcsarnokban magyar hetet szervezhessünk.

Budapest Calling étterem és a Wine&Go Projekt

Június 13-án indult el a Wine&Go Projekt, melyet a Budapest Calling étteremben mutattak be a szervezők. A Budapest Calling önmaga is 70 féle magyar bort kínál Berlinben – de a magyar bor népszerűsítése érdekében, egyfajta „gerilla-marketing” eszközként flash-mob piknikeket szervez Berlinbe. A piknikek résztvevőinek meglepetésként kerékpárral szállítja ki a magyar borokat és kóstoltatja őket a résztvevőkkel. Ez az újonnan nyitott biciklis-borfutár szolgálatuk reklámja is. Várhatóan a szokatlan ötlet így a következő július 2-i piknik és így a magyar bor is – már nagyobb sajtóérdeklődést váltott ki.

Schloss Bensberg étterem – 3 Michelin csillag (Bergisch Gladbach / Köln)

Gordon Ramsay németországi éttermében június 23-tól felkerült az itallapra a Szent Tamás Pincészet Percze furmintja. Ez már önmagában is nagyon szép elismerés a magyar borok részére, de még inkább lendületet adhat mint referencia, a további kapcsolatok kialakításához más hotelláncokkal és gourmet éttermekkel.

A további német éttermek listája, ahol a csúcs furmintok az elmúlt években bejutottak

Jacobs Restaurant, Hamburg (2 Michelin csillag)
 Söl'ring Hof Restaurant, Sylt (2 Michelin csillag)
 Geisels Werneckhof, München (1 Michelin csillag)
 Walter's Hof; Sylt
 Restaurant Octopussy, Düsseldorf
 Broeding Restaurant, München

Borsó – A magyar élelmiszerek kamrája

Június 23-án újabb magyar tulajdonú, magyar élelmiszereket kínáló bolt nyitotta meg kapuit Berlinben. A belvárosi, igényes kialakítású üzletben 240 féle magyar bor, többek között Dúzsi, Takler, Nyakas, Bock borok, illetve egy minden igényt kielégítő Tokaji válogatás is kapható.

Fentiekén túl Nobilis pálinkák, mangalica termékek, bivaly, szürkemarha, sajt-túró, szamos marcipán, tésztaárúk egyaránt megtalálhatóak.

A bolt nyitásához a nagykövetség Magyar Szüret rendezvénysorozata adta az ötletet és ihletet. Mivel a termékpaletta a magyar gourmet termékek széles skáláját olyan –

komplex módon öleli fel, mely Berlinben is egyedülálló, a nagykövetség kiemelt figyelmet fordított a német engedélyezési eljárásokban való eligazodáshoz a bolt tulajdonosainak.

4.2.2. Eurotier (2014. november 11-14).

A két évente megrendezett hannoveri „Eurotier 2014” állattenyésztési világtalálkozóra idén november 11-14. között került sor.

A 2012-es kiállítás 2400 kiállítót és 160.000 érdeklődőt vonzott, mely minden eddigi rekordot megdöntött. Az állattenyésztés minden szegmensét felvonultatja a kiállítás, beleértve például, a szaporítóanyagokat, az állatgyógyászati készítményeket, infrastruktúrát, gépeket és a megújuló energiaforrások felhasználását és az akvakultúrát egyaránt. A világtalálkozó jellegét a vásár méretén túl sok oroszul beszélő, illetve ázsiai és dél-amerikai látogató is alátámasztotta.

2014-ben az alábbi 9 magyar cég jelent meg önálló standdal a kiállításon:

- Agrofeed Kft
- Agrota-2L Kft.
- Dr. Bata
- Expert-Medical
- Hunland Trade Kft.
- Intermas Eastern Europe Kft.
- Pharmateka
- Vitamed Pharma Kft.
- Zootechnika Maschinenbau Kft.

A kísérőprogramok közül elsősorban az EU-USA szabadkereskedelmi megállapodással foglalkozó konferencia, az Eurotier – tejpiaccal foglalkozó rendezvénye, illetve az Orosz és ázsiai állattenyésztés helyzetét bemutató szakmai nap emelkedett ki.

Magyarországról bejelentkezett kiállítók milliárdos exportforgalmat bonyolítanak főleg a keleti nyitás politikájával érintett országokba. Az orosz embargós helyzet miatt a szervezett és spontán informális találkozókön értékes véleménycserékre is sor tudott kerülni.

4.2.3. Fruit Logistica (február 3-6.)

A világ legnagyobb zöldség-gyümölcs szakmai vására Berlinben. Tavalyi évben a standot a német szövetségi mezőgazdasági miniszter is meglátogatta.

A nemzeti stand mellett az idén először magyar meggytermesztők és egy számos európai országban tevékenykedő, több mint hetven magyar kajszibarack-termesztőt összefogó csoport is külön standdal mutatkozott be a zöldség-gyümölcs ágazat legnagyobb nemzetközi szakmai rendezvényén, a berlini Fruit Logisticán.

A vásáron nyolc termelő és értékesítő szervezet (Tész) négy feldolgozó üzemmel összefogva külön standon mutatta be a magyar meggytermesztés valamennyi termékfajtáját a meggylekvártól a meggyöorig.

A nemzetközi, és különösen a németországi megjelenés fontosságát jelzi, hogy a Németországban elfogyasztott konzervmeggy 80 százalékát magyar meggyből gyártják, és az évi 60-80 ezer tonnás magyarországi termés 80-90 százalékát külföldön értékesítik.

A Fruit Logistica három napig tart, mégis ezen a rendezvényen alapozzák meg a magyar zöldség-gyümölcs export jelentős részét, hiszen a piac szinte valamennyi szereplője megjelenik a vásáron, amely így a kapcsolattartást, az új üzletek előkészítését és a kapcsolatháló bővítését szolgáló fórum.. A magyar zöldség és gyümölcs 50 százalékát exportálják, és a kivitel nagyjából negyede a német piacra irányul.

A szervezettség erősítésének példája lehet a Fruit Logistica másik új magyar vonatkozású standja, amellyel a 74 magyar kajszibarack-termesztő mellett spanyol és portugál gazdálkodókat is összefogó Fair Fruit Group mutatkozott be. A csoport a dél-európai termelők integrálása révén már május elejétől tud friss kajszibarackot szállítani, és hat országban (Magyarország, Spanyolország és Portugália mellett Ausztriában, Franciaországban és Svájcban) vannak értékesítési pontjai. A csoport 1100 hektáron gazdálkodik, az idén várhatóan 7 ezer tonna kajszibarackot és 4 ezer tonna más gyümölcsöt forgalmaz.

A Magyarországtól Portugáliáig húzódó térséget átívelő együttműködés a magyar gyümölcsstermesztésben új forma, kialakítását pedig az indokolta, hogy az ügyfelek elsősorban nagy nemzetközi áruházláncok nagyon szeretik az ilyen típusú és szervezettségű beszállítókat.

4.2.4. Nürnbergi Biofach (február 11-14.)

A világ legnagyobb bio vására. Ismét magyar bor kapott aranyérmet a Biofachon. Az Orvina Kft. 2010-es évjáratú Tokaji Zeta borkülönlegessége bizonyult a legjobbnak.

Magyarországról az FM-et Tóth Katalin, helyettes államtitkár míg a KKM-et Budai Gyula miniszteri biztos képviselte a BioFach nemzetközi biotermék vásáron, ahol közel 90 ezer m²-en, több mint 80 ország, 2500 kiállítója volt jelen, a látogatók száma a tavalyi évekhez megszokottan, több tízezer főre becsülhető.

A gazdasági kapcsolatok ápolására és a magyar üzleti pozíciók erősítésére is egyaránt alkalmas ez a világvásár. Komoly fórumot jelent a magyar termékek népszerűsítése szempontjából is, hiszen mintegy 1000 médiaképviselő volt jelen 36 országból.

A magyar standok esztétikumát és egységességét erősítette a nemzeti trikolor, illetve, hogy szisztematikusan fellelhetőek voltak az országimázst építő autentikus magyar hagyományok is.

A 16 magyar kiállító 100 m²-en, közel 500 terméket mutatott be. Többek között feldolgozott gabonatermékeket, gyógynövény szárítmányokat, bioborokat és biokozmetikumokat.

A biotermékek világvásárát minden évben megrendezik, nemcsak Németországban, de a világ más országaiban is, többek között az USA-ban, és Japánban. Az első kiállítást 1990-ben tartották 197 kiállítóval Ludwigshafenben. Nürnbergben 1999 óta tartják a rendezvényt, amely mellett 2007 óta párhuzamosan fut a Vivaness, a natúrkozmetikumok és wellness termékek legnagyobb eseménye.

4.2.5. Düsseldorf Prowein (2015. március 15-17.)

Düsseldorfban március 15-17. között rendezték meg a világ vezető borkiállítását. A kiállításon Gál Péter helyettes államtitkár is látogatást tett. A vásáron Magyarország közösségi standdal jelent meg. A közösségi standon 29 kiállító mintegy 50 borászatot képviselt. Külön standon jelent meg a szekszárdi Dúzsi Pincészet (év borásza) és a Vesztergombi Pincészet. Az egyik legdinamikusabb fejlődést felmutató borimportőrünk, az ungaricum.com a német kiállítók között kizárólag magyar borokkal igen színvonalas standot valósított meg. A kiállítók összetételéről elmondható, hogy a termelők, kereskedők, borexportőrök és a magyar borok német importőre is kiemelkedő megjelenést biztosított a magyar bornak a vásáron. A magyar megjelenésben példamutató volt a Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, a Magyar Turizmus Zrt. Agrármarketing Vezérigazgatóságának és a Földművelésügyi Minisztérium együttműködése.

A Prowein kiállításról számokban

A 22. alkalommal megrendezett bor világkiállítást 52.000 szakmai látogató tekintette meg, 45 %-uk külföldi (123 országból érkeztek), míg 55 %-uk német kereskedő, sommelier, borújságíró, borász illetve egyéb szakmabeli. A vásáron közel 6000 kiállító és 50 ország borászai képviseltették magukat.

A látogatók nem meglepően az 5 nagy borászati hatalom termékeit keresték, azonban nőtt az érdeklődés a pezsgők és habzóborok és az égetett szeszek iránti is.

A magyarországi kiállítás

A vásár a 2015. évben teljesen megújult. Új pavilonokban, teljesen áttervezett, átrendezett körülmények fogadták a látogatókat. Ennek előnyét és hátrányát is érezték a kiállítók. Mivel a látogatóknak új helyen kellett keresni őket, gyakran időzavarhoz vezetett. Ugyanakkor megnövelte a nem tervezett látogatások számát is.

A magyar kiállítás a 15. sz. pavilonban jelent meg. A megújult design mind a kiállítók, mind pedig az érdeklődők tetszését megnyerte. A kiállítók kiemelték a standon szolgáló személyzet munkáját, a zökkenőmentes kiszolgálást a kóstoló poharak tekintetében, azonban a jövő építése céljából meggondolandó a nagyobb terület bérlése. Ezt mind a kiállítók számának erőteljes növekedése, mind pedig a bor-export megugrása (közel 20 %-os emelkedés, 83 millió EUR export-teljesítmény) egyaránt indokolná.

A kiállítás szakmai színvonalát emelte az új koncepció, mely szerint a kiállítók megjelenésén túl további szolgáltatásokat is bevezettek. Külön magyar kóstolózónával jelentünk meg, melyben 30 magyar tételt kínáltunk. A kóstoló zónában sommelier-k adtak teljes körű tájékoztatást a magyar borokról, illetve 15 szemináriumot (masterclass és workshop) foglalkozást is tartottak az érdeklődőknek – nemzetközi hírű szakemberek bevonásával. Az új koncepciót a közönség és a kiállítók is elismerték. A hatékonyság azonban tovább növelhető, ha a 2016. évre vonatkozóan a kóstolózóna programja és a szemináriumok a vásári kiadványokban is meg tudnak jelenni. Ehhez az előkészítő munka korábbi megszervezésére lesz szükség.

Helyettes államtitkár úr találkozott Michael Degen úrral, a Prowein vásár vezetőjével. A vásárigazgató tájékoztatást adott az új koncepcióról Düsseldorfban. Elmondta, hogy a vásárt nem kívánják területileg tovább növelni, hanem inkább a látogatottság növelésében gondolkodnak. Évek óta téma, hogy a 3 napos rendezvény túl rövid, emiatt komolyan fontolóra vették, hogy a következő évtől plusz egy nappal meghosszabbítják a Prowein nyitvatartását.

Fentiekén túl tájékoztatást adott a kínai és szingapúri Prowein megjelenésekről. Hangsúlyozta a kínai piac fontosságát, illetve az ázsiai megjelenésben rejlő lehetőségeket. Rámutatott, hogy itt középtávú együttműködésekben érdemes gondolkodni, és ugyanúgy mint Németországban a kiállításokon nyújtott szolgáltatások (masterclass, kóstolózó, egyéb előadások) lehetnek a kulcsmomentumai a sikernek.

Önálló standdal jelent meg az egyik legdinamikusabban fejlődő magyar borimportőr

Az ungaricum.de (ungaricum.com) tulajdonosa Keszler Beáta három borászattal összefogva (Szepsy, Vylyan, Szent Tamás) egy világszínvonalú kiállítással jelent meg a 13. pavilonban a német borászok között. A helyszín választás telitalálatnak bizonyult – sokan fel is kapták fejüket az importőr megjelenésére. Jellemző a kiállításukra, hogy saját szeminárium-teremmel jelentek meg, melyet saját tervezési informatikai rendszerrel és szoftverrel megtámogatva, 30 iPad készülékkel felszerelve rendeztek be.

A digitális kóstolózóna több nemzetközi kiállító figyelmét is felkeltette. A szemináriumi teremben 14 masterclass foglalkozást tartottak, ahol AIWS sommelier-k és Master of Wine sommelier-k egyaránt a magyar bor értékeiről beszéltek.

4.2.6. Berlin UNEP-GEO 6 ülés megnyitó konferenciája (2014. október 21-23).

Berlinben az UNEP október 21-23 között tartotta meg a GEO6 (Globális Környezetvédelmi Jelentés) Kick-off konferenciáját.

Az ülésen 133 delegált vett részt, több, mint 100 kormányzat képviselte magát. Az ülést az UNEP ügyvezető igazgatója, Achim Steiner nyitotta meg. Az ülés vezetőinek, alelnökeinek az alábbi személyeket választották meg: Idunn Eidheim (Norvégia), Dr. Majid Shafie-Pour (Irán). Dr. Peter Denton úr pedig az ülés rapportőre lett. (Major Groups and Stakeholders)

A GEO6 elkészítéséről a Rio+20 világkonferencián döntöttek. A berlini ülésen a jelentés tartalmáról, az előkészítés folyamatáról, és a szervezethez történő jelölések adták a fő tartalmi elemeket.

A rendezvény utóélete: a helyszínen történő lobby-tevékenységem eredményes volt, az FM jelöltje bekerült a GEO6 szakértői közé.

4.2.7. Magdeburgi Európa Falu (2014.szeptember 20-21).

2014-ben másodszor vett részt kiállítással Magyarország a 30.000 fős fogyasztói vásáron. A tavalyi évhez hasonlóan magyar kolbász és szalámi-félék, zöldség-gyümölcs és borok kiállítását és vásárát vittük a helyszínre. A vasárnapi aratási hálaadó ökumenikus istentiszteleten a brandenbrugi agrárminiszter meghívására Magyarországot mezőgazdasági szakdiplomataként képviseltem. A magyar standot Hermann-Onko Aeikens (CDU) szász-anhalti mezőgazdasági miniszter is meglátogatta.

4.2.2. Agrárdiplomata Klub éves fogadása (2014. december 3.)

A berlini agrárdiplomata klub alelnökeként a fenti rendezvényen való megjelenés kötelező. A német élelmiszergazdaság 300 legfontosabb szereplője vesz részt az agrár-VIP rendezvényen. Idén a magyar kiállítás a hivatalos körséta második állomása volt, melyet Christian Schmidt német szövetségi miniszter, Gitta Connemann volt Bundestag mezőgazdasági bizottsági elnök (jelenleg CDU frakció vezető-helyettes), valamint Joachim Ruckwied, a német Parasztszövetség elnöke (legfontosabb mezőgazdasági NGO) egyaránt meglátogatott. Mangalica és borkülönlegességeink nagy sikert arattak.

4.2.3. Agrárminisztériumok sporttalálkozója Berlinben – 2015 június

A magyar-német-osztrák sporttalálkozó idén Berlin mellett került megrendezésre. Az 1964 óta hagyományos találkozót 2 évente rendezik meg, 2017-ben Ausztriában kerül sor a találkozóra. Idén 8 sportágban versenyeztek a minisztériumok – és legsikeresebb csapatnak nagy örömeinkre Magyarország bizonyult. A rendezvény a szakmai szintű kapcsolatok elmélyítését is szolgálta – számos szakmai kirándulás, üzemlátogatás mellett a versenyek előtt-alatt a szakmai témák és egymás véleményének alapos megismerése is komoly jelentőséggel bírt.

A találkozót Dr. Christian Schmidt miniszter úr a szövetségi minisztérium épületében nyitotta meg, a magyar delegáció vezetője dr. Szinay Attila helyettes államtitkár, míg a delegáció vezető-helyettes Román István államtitkár voltak.

